

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 3. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto IV. V Ljubljani, 26. septembra 1908. Št. 9.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17

Naprej, Slovenke!

Slovinci smo miren, do skrajnosti pohleven narod. Potrpežljivost in skromnost nam je prešla v meso in kri. Naši dedje in pradedje so bili vedno odvisni in nikdar svoji gospodje, in tudi mi še dandanes nimamo skoraj nikakih pravic, nego nas povsod zatirajo in tlačijo. Mogočne nemške sile, ki imajo v vladi vso nečuvveno zaslombo, nas pritiskajo od vseh strani, pregnati nas hočejo z rodne naše zemlje, raznaroditi hočejo našo deco. V Ptuj, ki leži v lepih vinorodnih slovenskih gorica, se je iznova pokazalo, kako brezpraven je Slovenec. Ptuj, nekaj slovensko mesto, je danes najzagrizenejše gnezdo najstrašnejših naših sovražnikov Nemcev in nemškutarjev, ki pa bi morali v par mesecih poginiti, če bi jih ne podpirali Slovenci iz okolice.

Ta kraj si je zbrala za letošnji občni zbor naša »Družba sv. Cirila in Metoda«, ki izvršuje dolžnost države in dežele, da rešuje naš narod potujčenja in raznarodovanja. In kako so bili sprejeti ti zborovalci? Kakor tolovaji in roparji so se zakadili ptujski nemčurji vanje, opljuvali so jih, jih topli, metali vanje jajca, napolnjena s črnilom, kamenali so jih. Iz vse Spodnje Štajerske so sklicali skupaj lepe svoje bratce, da so bili v veliki premoči in so mogli tako izlahka braniti krivično ugrabljeno stvar, naš — nekaj slovenski Ptuj. Ptujška policija pa je mirno gledala na besne izbruhe brezprimernega sovražstva razjarjenih nemškutarjev, da, celo pomagala jim je. In to razbojniško tolpo so vodili nemški trgovci.

Proti takemu nezaslišanemu postopanju imamo samo eno sredstvo in to je samopomoč. Biti moramo z vsemi svojimi silami gospodarski boj, ki se mora pričeti z vso resnobo in strogostjo tam, kjer imamo Nemce za sosede. Pazimo, da ne pride niti vinar v one roke, ki nas vedno le tepo, v roke, ki nam spletajo bič, s katerim nam sekajo krvave rane v naše narodno telo. Slovenke, kadar izdaste krono ali vinar, tedaj se spomnite vsakokrat — Ptuj, in položile boste svoj težko prisluženi denar v prave roke! Slovenske go-

spodinje, ne pozabite nikdar več krvavih žaljenj v Ptuj, kjer so Nemci in nemškutarji brez povoda suvali in pretepali slovenske žene in slovenska dekleta! Najlažje je pretepsti slabo žensko, a tudi najsrmatneje.

Nemci se toliko bahajo s svojo staro kulturo in nas Slovence zaničujejo, češ da smo neizobraženi. Resnica pa je, da so se ptujski Nemci baš te dni pokazali čisto nekulturne in surovejše kakor ciganje. Slovenci nikdar nikogar ne napadajo zato, ker je Nemec; po slovenskih mestih žive Nemci mirno, izkazujemo jim celo preveč časti in bogatijo se Nemci in nemškutarji skoraj le s skupičkom, ki ga iztržijo med Slovenci. Nemci in nemškutarji so danes med nami najbogatejši trgovci zaradi našega podpiranja. Prav ponižni kramarčki bi bili naši nemški trgovci, ako bi jih podpirali le Nemci. Mi pa redimo sami na svojih prsih gada, da nas pika in pobija.

Niso nam hvaležni Nemci za svoje veliko bogastvo, ki so si ga pridobili iz slovenskih žuljev. Nasprotno, še bolj nas sovražijo, čim bogatejši postajajo in čim bolj jih podpiramo. Kača se vsak dan bolj redi in vsak dan ima v sebi več strupa!

Nemci med Slovenci, v prvi vrsti pa nemški trgovci in uradniki žrtvujejo velik del profita, ki jim ga dajo Slovenci, proti Slovincem, dajejo denar najzagrizenejšim društvom, ki jemljejo Slovincem slovensko zemljo in ustanavljajo nemške šole, v katerih se jemlje slovenskim otrokom jezik in narodnost. S slovenskim denarjem nam Nemci jemljejo domovino, nas gonijo z rodne grude v Ameriko ter potujčujejo našo mladino, da potem sovražijo slovenski otroci slovenske matere ter zaničujejo svojo domovino. Vse južno Koroško in vse Južno Štajersko je danes že polno nemškutarjev, bivših Slovencev. Ti potujčenci s slovenskimi priimki so najgrši sovražniki Slovencev. Po vseh naših mestih imamo nebroj trgovcev, obrtnikov in uradnikov, katerih očetje in matere so bili še dobri Slovenci in dobre Slovenke, a oni so danes naši besni protivniki. Poturice so povsod hujši kakor Turki; nemškutarji so še hudobnejši kakor Nemci!

Tega razmerja pa mora biti konec. Nič več si ne bomo sami pletli vrvice, s katero nas davijo; nič več si ne bomo kopali sami jame, v katero nas

pehajo. Doslej smo bili narod samomorilcev, narod škorpionov, ki ubija in mori sam sebe! Poslej hočemo živeti ter postati pametni. Saj smo bili res doslej blazni in sami smo krivi svoje usode. Sami sebi smo si bili trinogi in rablji, poslej si hočemo biti svoji lastni prijatelji. Pomagajmo si sami in Bog nam pomore!

Naša domača trgovina in obrt sta že toliko razviti, da ne potrebujemo tujcev več. Svoje obleke, svoja obušala, svoja pokrivala, svojo hrano in svoje duševne vžitke si jemljimo le pri svojih rojakih! Ne zahajajmo niti v gostilne niti v kavarne, ne zahajajmo v trgovine, ne v brivnice, ne v knjigotržnice, ki niso last in v oskrbi Slovencev! Ne obiskujmo niti ene zabave, ki ni vsehkos slovenska! Ne poznamo niti nemškega gledališča, niti nemških koncertov, ne nemških cirkusov in nemških kinematografov! Kar ni slovansko, ni naše in nima za nas nobene koristi, pač pa nam donaša le škodo. V nobeni slovanski hiši ne trpimo nemškega časopisa, nego podpirajmo le svoje domače in slovanske časnike! Ne kupujmo nemških knjig, saj imamo slovanskih in slovanskih več ko dovolj!

Ne govorimo nikdar in nikjer v nemškem jeziku, ako nismo v tujini! V naši domovini mora z nami govoriti vsakdo v našem jeziku, ali pa ga ne poznajmo! Kdor živi od nas, naj govori naš jezik!

To velja v prvi vrsti za slovenske gospodinje in matere. Vzgjajte odločno zavedne sinove in hčerke, odklanjajte vse tuje, potem se nas bodo bali in nas bodo upoštevali! Slovenci smo le del največjega naroda Slovanov na kulturnem svetu. Pol Evrope in pol Azije in velik del Amerike je naše, slovanske! Zato ne pozabimo tega nikdar! »Največ sveta otrokom sliši Slave!« je pel že Prešeren, a danes, sto let po Prešernovem rojstvu, nas je še mnogo več. Mal narodič smo Slovenci, a jeden najnadarjenjših in najzdravejših narodov smo na svetu; naša domovina pa je slavna po vsej zemlji. Toda za nami stoje Rusi, Poljaki, Čehi, Hrvatje, Srbi in Slovaki, ki govore isti jezik ter so naši najboljši bratje! Udarec, ki je padel po nas, boli vse naše brate, ki nam bodo vedno v pomoč! Zato se ne bojmo nikogar! Tisočletja nas zatirajo, a vedno močnejši smo. Ne bodo nas premagali, kajti ne damo se! Prav to pa boli in togoti najhuje naše sovražnike.

Ne sovražimo Nemcev in ne preganjajmo jih nikdar in nikjer! Ljudje so kakor mi. Toda Nemci naj skrbe zase, mi pa zase! Svoji k svojim!

Naprej torej, Slovenke! Naprej, zastava Slave! Zmaga bo naša.



Fran Novljan:

Pijanec.

(Slika.)

Gregorčeva bajta je bila na koncu vasice, kakor da se sramuje stati tam med drugimi, lepo z opeko kritimi. Ni imela ob sebi kozolca, ne svinjaka, sama je stala tam, kakor da so jo že davno zapustili vsi, ki so kdaj stanovali v njej.

In v tisti bajti je sedela stara Gregorčevka za dolgo, vegasto mizo in zrla nemo v osivele, zamazane stene. Znaj Bog, kaj je mislila tako težkega, da so se ji zbrale tako globoke gube okolo velih, izsušenih ustnic, da je sklenila roki tako krčevito, kakor da hoče moliti večno . . .

»Moj Bog, odpusti mu . . . Usmili se ga . . .« Dolgo, dolgo je še molila stara Gregorčevka, — potem pa je vstala prav počasi, se oprijela za mizni rob in drsala s slabotnim korakom proti postelji. Globoko je posegla v vznožje in privlekla na dan poguljen, star mošnjiček. Pazno se je ozrla po izbi, tudi na okno je pogledala strahoma, potem pa je stisnila mošnjiček trdno v pest in stopicala k mizi. Srečen nasmeh kakor skopuhu — bogatinu, ko prešteva svetle cekine sredi noči, ji je zaigral na obrazu, ko je odvozljala z zamazano vrstico zamotano denarnico.

Pet svetlih kronic se je zatrkalo po mizi.

»Oh, samo pet še —«, se ji je izvilo iz grla in izgubil je raz njen obraz oni blaženi nasmeh. Počasi je začela premikati kronice po mizi, kakor da se hoče še bolje prepričati — ali jih je res samo pet: morda se je uštel, stara je in ne vidi dobro; morda je ostala katera celo v mošnjičku. Ali bil je prazen in zaman ga je preobračala stara Gregorčevka, — kronic je bilo samo pet.

»Da, res. Samo pet jih je še. Moj Bog, Ivan ne zasluži ničesar — kako bodeva živela . . .«

Zopet je polagala kronico za krono v oguljeni mošnjiček, ga skrbno zavozljala in vtaknila za polico.

Zunaj pa se je počelo mračiti in v izbi je postajalo temno, vedno temneje, tako, da Gregorčevka skoraj ni več razločila sinovega obraza, ki se je tisti hip pojavil med vrati.

»Mati! Kaj me gledate tako zaspano?! Vesel dan je bil, no, kaj upirate vame oči — ko vrag!«

»Moj Bog, Ivan, ne kolni! Zopet si pil!«

In sklonila je starka sivo glavo k piškavi mizi in porosile so se ji oči.

»Hej, le cmerite se, saj drugega dela itak nimate. Da, pil sem, a plačal nisem. Nisem! Razumete? Dolžan tudi nisem ostal — drugi so plačali!«

Ivan je govoril zadnje besede zelo glasno in poznalo se mu je v glasu, da je pijan.

Starka je zopet dvignila glavo in se proseče ozrla v sina.

»Ivan, glej — kam prideva, ako bodeš tako venomer pil? Bog se te usmili; poslušaj me in stori dobro: delaj, da si kaj prislužiš. Vsi te že zaničujejo. Sin ubogaj — prosim te!«

»Kaj!? Kdo me zaničuje!«

Udaril je s pestjo po mizi, da je prestrašena odstopila stara Gregorčevka.

»Sin, bodi miren! Glej, vse te tako razburi in ako bi ti kdo v gostilni, ko piješ, rekel kaj takega, — gotovo bi se kaj pripetilo. O, vedno se bojim, da te nekoč prineso. — Ubogaj, Ivan, ostani nocoj doma. Večerjo dobro ti skuham, saj kaše je še nekaj in ječmena tudi!«

Med tem je postala popolna noč in komaj je še videla starka svojega sina. Na peči je stala svetilka, prižgala jo je Gregorčevka in pobožno izpregovorila:

»Hvaljen bodi Jezus Kristus.«

Ivan ni odgovoril ničesar, zleknil se je po klopi in videlo se mu je, da premišlja nekaj težkega.

»Ivan, povej, kaj hočeš, da pristavim za večerjo?«

»Zame — ničesar!« je jezno odgovoril Ivan in stopil prav pred mater. Opotekajoč je bil njegov korak in negotov.

»Mati, dajte mi nekaj denarja, sicer grem, da me ne vidite nikdar več!«

In pri tem je bil njegov pogled skoraj zapovedujoč, in Gregorčevka je zadrhtela po vsem telesu. Ničesar ni odgovorila, uprla je pogled v tla, in divji obup jej je napolnil dušo. Plaho se je zopet ozrla tja na polico, a potem pogledala Ivana, kakor da mu hoče z enim samim pogledom razkriti vso ljubezen, a tudi žalost in strah...

»Ali razumete, dajte, saj vam povrnem!« je glasno in jezno zaklical materi, ki je še vedno stala kakor okamenela.

»Ivan! — Bodi pameten — glej, mati, ki ti je dala vse — te prosil!«

Proseč in poln žalosti je bil njen glas, ali Ivana je vleklo kakor s stoterimi verigami tja v krčmo, kjer lahko pozabi na pomanjkanje in ne čuje teh večnih materinih tožba in opominov. »Kaj, vi ne daste? — Torej, bom pil na up — več kakor bi tako!«

Počasi in boječe je pristopila stara Gregorčevka s solzpolnimi očmi k polici in posegla s trepetajočo roko po — denarju. Nekaj časa je še premišljevala, ali naj da, ali ne, te zadnje, težko prislužene kronice — sinu, da jih zapije; a kaj, ako mu ne da, pije na up, več kakor bi tako... Še en korak bližje je stopila k sinu, mu pogledala v obraz in stisnila mošnjiček v roko.

»Tu imaš zadnje krajcarje, ki jih imam. Pojdi in plačaj, ako si kaj dolžan in vrni se — ne pij več!«

Na to je zaihtela glasno:

»Bog ti pomagaj, sedaj sem dala zadnje!«

Menda so materine solze ganile tudi Ivana, ker planil je iz izbe kakor besen in pustil mater, ki je še vedno ihtela tam ob peči...

Istega večera Gregorčevka ni kuhala večerje, slonela je pri oknu in zrla na vas.

Velika in polna je bila luna in tam nad goro je lezla počasi, počasi navzgor... Kakor v srebro okovane so blestele v njenem svitu vaške hiše in so metale dolge sence v dolino, kjer je podhrtevalo v lahni sapici bogato žitje. Sem od Zališka pa so se trgali skozi noč zategli glasovi, nekdo je pel z visokim, močnim glasom in Gregorčevki je zatrepetalo srce, ko je spoznala Ivanov glas.

Plaho se je ozrla na polico, a tako prazno se ji je zdelo tam, ničesar več ni imela iskati gori.

Dolgo, dolgo je še slonela pri oknu, a naenkrat ji je udarilo v uho neko čudno bobnenje in kričanje, ki je prihajalo sem od krčme in Gregorčevka je vztrepetala in se zgrudila nezavestna na tla...



I. L.:

Žena v srednjem veku.*

Za propadom velike rimske države je zavladala svetovna cerkev. Ta je učila: Žena je najhujši sovražnik človeka in človeštva. Ako bi ne bila Eva zapeljala Adama, bi ne bil prišel greh na svet; ko bi ne bilo prvega greha, bi Kristus ne bil trpel — sploh vse zlo prihaja od žene. Torej se je najprej treba iznebiti tega zla.

Nastalo je samostanstvo, iz tega je sledil stavek: Žena mólči v cerkvi! Cerkvni očetje pišejo o ženi kot o pomočku satanovem, v 6. stoletju cerkvni shod v Maconu je celo na dolgo premišljeval o tem, ali je žena sploh še človek. Iz tega vsega pa so se izcimili oni predsodki proti ženi, ki so pozneje rodili praznoverje o čarovnicah i. t. d. Lahko rečemo, da je človeštvo pod tem zlom trpelo do našega časa. Cerkev je hitro pozabila, koliko mučenic je šlo v boj za Kristov nauk in kako se je nazaretski učenik vedel napram ženam. Cerkev je zaslužnjila žensko docela.

Šele danes se žene same osvobajajo cerkvenega vpliva. »Nevesta« Kristusova je naredila ženam mnogo krivice, zato je vsako reformacijsko gibanje našlo med ženami navdušenih privrženek. Žena srednjega veka je na zunaj ločena od moža, v nižjih slojih je trpinka pod cerkveno zapovedjo, v višjih pa živi ločena od sveta in v daljavi sanja o nji zaljubljeni trubadur. Osamljenemu trubadurju postane oddaljena žena kra-

* Po češki knjigi »Žena«. Glej »Slovensko Gospodinjo« št. VIII. 1908.

ljica, ideal, nekaj vznešenega, nebeškega. Danteju je bila njegova Beatrice sveta filozofija, v nji je videl vse najlepše. Konec srednjega veka se je razcepil v reformacijo in renesanco. V prvi se je osvobodila žena od raznih verskih predsodkov in se je naravnost fanatično borila poleg moža zoper brezverce. Vendar je sama še pogosto padala v verske iluzije. V renesanci pa je stopila žena s svojega visokega stališča, približala se je zaljubljenim vitezom in živela med njimi prijateljsko. Zanimala jo je filozofija, veda in umetnost. Sama je študirala stare klasike, podpirala učenjake in štela si v čast, da more svoje telo posoditi umetniku, da po njem ustvari nesmrtno delo. Morda ni bila v nobeni dobi žena javno bolj delavna, kakor ravno v renesančni dobi. Tu najdemo silne ženske postave, ki vplivajo na okolico.

Poslej je izginila žena iz zgodovine, dokler je ni francoski salon zopet povzdignil. Evropske prestole so zasedale ali obvladale žene (francoske, ruske, avstrijske). Toda to dejstvo splošno za žene nima pomena, ker je bil to samo višji svet. Iz radosti do življenja so ti ljudje pozabljali na življenje samo. Dočim je dvorska in salonska družba filozofirala, se je oglasila v nižjih slojih življenjska filozofija — vprašanje kruha — izbruhnila je revolucija, in v nji se je prvič oglasila žena proletarka, ki poslej ni prenehala bojevati se na strani moža za svoje človeške pravice. Toda med tem se je razvil boj že drugod. Nastala je moderna žena!

Moderna žena.

O moderni ženi govori gdč. Fr. Plaminkova:

Zibelka ženskega gibanja je Amerika. L. 1780, v času vojne za osvobodjenje Zd. držav, so se bojevale žene ob strani svojih mož. Toda na svoj bojni prapor so zapisale ženske svobodo v širšem smislu, nego so mislili možje. Zahtevale so tudi zase političnih pravic in enake izobrazbe, torej tudi enake vrednosti z možmi. Ob času splošnih bojov za osvobodjenje narodov se je torej oglasila tudi žena za svoje osvobodjenje, borila se je v francoski revoluciji za človeške pravice in skoraj istočasno (1792) je izdala Mary Wollstonecraftova svojo knjigo: »Obramba ženskih pravic« in je dala s tem podlago bodočemu boju v Angliji.

V predgovoru k svojemu referatu govori pisateljica:

V vseh dobah zgodovine, v starem in srednjem veku so živele žene, ki so si bile sveste svojega človeškega dostojanstva in so imele silo in pogum, delati tudi na drugem polju, nego le na onem, na katero jih je omejila človeška družba; najbolj so se tega zavedale žene v času renesance, ki pomenijo velik korak naprej v razvoju.

Toda to so bili le izjemni pojavi. To niso bile članice dolge vrste, niso imele naslednic, zato niso

izpremenile niti nazora o manjvrednosti žene, niti niso mogle izboljšati socialnega stanja žen.

To, v čemer vidimo novo dobo, kar novo dobo dela res novo, je dejstvo, da se današnja zavedna žena ne zadovoljuje s tem, kar je dosegla morda le za se (ugodno stališče, priznanje v delu i. t. d.), ampak da izvaja iz tega posledice za vso družbo.

Moderna žena izkuša izpremeniti obstoječi red tako, da bi mogla svoje sile uporabiti vsaka žena kot človek, kot delavka na onem polju človeške kulture, kamor jo sili nje prirodni dar. Torej nova žena dela za socialno reformo, za izboljšanje organizacije človeške družbe. Dalje je novo, da se ta stremeljenja danes tikajo žen vseh stanov. Torej moderni ženi ne gre le, kakor se je mislilo, za oskrbo neomženih žensk; to je bil samo del. Danes gre predvsem za izpremembo nazorov o ženi, o vsaki ženi, potem šele za izpremembo razmer vseh žen.

Dalje je novo to — kar posebno povdarjam — da se današnja žena noče emancipirati od rodbine, od moža in otrok — kakor se ji rado očita. Pred kakimi 30 leti so se res pokazale podobne smeri iz napačnih nazorov o življenju in kot odpor proti pritisku družbe. Današnja žena hoče nasprotno prav rešiti vprašanje pravega in krasnega razmerja do moža in do družine. Prišla je k spoznanju, da je rodbina ona enota, iz katere obstaja narod in da le iz zdravih, mirnih in urejenih družin more rasti silen narod. Današnja žena pa ni zadovoljna z današnjim zakonom, ki je površen in postavljen na napačno podlago. Ker pa izprememb v tem oziru ne doseže sama, ampak le s sodelovanjem moža, zato hoče kakor sebe tudi moža emancipirati od predsodkov in napačnih nazorov.

Splošna nezadovoljnost z obstoječim družabnim redom in splošno gibanje vseh zatiranih v boju za svobodo pripravlja tudi ženi tla za njeno delo. Družba nima več onih zastarelih predsodkov, zato nastopajo danes tudi one žene, ki jim je prej strah branil javno govoriti. Tako raste počasi vsa armada žen, ki gredo za enim ciljem: da se pripozna žena kot človek, ki je zmožen razvoja. Razmere naj se izpremene tako, da bo mogla vsaka ženska živeti kot človek. Tako nastopa namesto odličnejših posameznikov prejšnjih dob sedaj združenje, masa žen. Zato se šele danes govori o splošnem ženskem gibanju.

Začetek tega gibanja vidimo v koncu 18. veka, v letu 1848. se že kaže splošno; danes pa je pred nami v vsej mladi in rastoči sili. »Utajiti ga ne moremo, izruvat se ne da,« pravi Käthe Schirmacherjeva. Torej ne preostaja družega, nego ž njim računati. Poznati ga je treba, priznati njega opravičenost in razrešiti ga kot važno socialno vprašanje.

S tem začenja pisateljica svojo zgodovino moderne žene, oziroma razvoj boja in združevanja ženskih sil. Glavno moč vidi v vzgoji. Vzgojajmo ljudi, značaje, ne mrtvih strojev. Vzgojajmo individualno,

dajmo jim samo najširša pravila, govorimo jim resnico vedno in za vsako ceno, vcepljajmo jim spoštovanje k sebi in bližnjemu, odgovornost za vsak čin, ljubezen do dela, smisel za čast in dolžnost i. t. d. — S tem damo človeštvu visoko splošno izobrazbo. Ne govorimo: čemu je tega ženi treba? Čim bolj izobrazžene bodo žene, tem bolj izobrazžen bo narod. S tem pride čas, ko bo žena prava moževa družica, ki bo z njim živela novo, veselo življenje.



Manica iz Št. Vida n. Lj.:

Pesnikinja na gnojišču.

Drejela sem dopisnico. Anica mi piše, da me poseti prihodnjo nedeljo. To bo zopet zanimiv dan za obe! Smehu, vpraševanja in pripovedovanja ne bo konca ne kraja.

Toda takoj naj omenim, da so najine stanovske razmere precej različne. Ona fina, izobrazžena gospodična, ki je že srečno dovršila izpit za učiteljico, a jaz priprosto dekletu, ki se bavim s poljedelstvom in drugimi takimi kmetijskimi opravili. Vendar se razumeva prav dobro. Vsak njen obisk je nekaka domača šola obema. Ona me uči slovnice, uči me spoznavati razne slovenske pisatelje, deklamuje mi njih duhovite izreke, katere jaz potem skladam v rime.

Pri vsem tem pride nama včasih celo do razpora, ki ga pa seveda vedno kmalu poravnava.

Anica je poredna šaljivka. Njeno največje veselje je, ako more pripraviti koga v zadrego. In spravila me je že večkrat. O tem bi mogla mnogo povedati. Toda naj zabeležim le naslednji dogodek, ki mi ga je povzročila ta porednica.

Anica je imela v Ljubljani prijateljico Zorko. Ta Zorka ji je nekoča pravila, da bi rada vošila za god svojemu stricu, ki biva v Ameriki, a da nima za to primerne voščila.

Anica ji brž svetuje, naj se obrne do mene. Ker se pa z Zorko nisva poznali, je začela radovedno popraševati Anico o meni in mojih okoliščinah. In Anica jej je natrobila polna ušesa, kako fina gospica da sem; in četudi bivam na kmetih, vendar včasih pokrijem celo klobuk na glavo . . .

Bilo je lepega jesenskega dne. Pri nas smo spravljali gnoj, ki ga je bilo velik kup na dvorišču —, na travnike. Jaz sem stala vrhu kupa ter kidala gnoj v koše, a brat ga je vozil z urno kobilico. Naenkrat začujem neko drdranje, in predno se dobro ozrem, že se prikaže lepa kočija in obstane na dvorišču.

No, kaj pa bo to?

Iz kočije stopi mlada gospodična. Ko me uzre, me prijazno pozdravi, stopi proti meni ter me nagovori.

»Ali je gospodična doma?«

»Katera gospodična?« vprašam jaz začudeno.

»I, no, vaša gospodična Manica.«

Lahko si mislite, v kakšni zadregi sem bila! Če ji povem, da sem to jaz, ali bo verjela? In četudi verjame, kako sitno in obenem smešno bo to za obe! Bolje je, ako poizkusim z zvijačo. Zato rečem s kolikor mogoče mirnim glasom:

»Ne, ni je doma.«

»Pa kam je šla?«

»V Škofjo Loko k bratu.«

»Joj,« začne tarnati Zorka, »torej sem prišla zaman.«

»Kaj bi pa radi?«

Na to moje vprašanje me pogleda precej po strani, kot bi hotela reči: »Kmet zarobljeni, kdo ti daje pravico, mene popraševati!« Ne odgovori mi torej ničesar. — Kaj mi je začeti? Pogum velja. Še enkrat naj poizkusim, kako bi se dalo srečno izviti.

»Z gospodično — pravim ji — danes nikakor ne morete govoriti. Pred nočjo se ne vrne. Ako pa se vam mudí, napišite svojo željo na listič, in ta listič jej izročim takoj, ko pride domov. Vi ste iz Ljubljane, to slutim. Ako mi poveste svoj naslov, vam morda že jutri, ko popeljem mleko v Ljubljano, prinesem njen odgovor na vaše stanovanje.«

To jej je bilo pogodu.

Urno skočim v steljo in si nekoliko očedim čevlje, potem jo popeljem v hišo ter jej dam svinčnik in papir. Gospodična je sedla in hitro napisala nekoliko besedi. Potem je zopet vstala, zganila papir ter mi ga dala rekoč:

»Prosim, dajte to gospodični! Ako vam bo potem kaj izročila zame, pa mi prinesite. Moj naslov je: Zorka J., Vegove ulice št. 7., prvo nadstropje. Ali si boste zapomnili?«

»O bom, bodite brez skrbi.«

»Torej hvala lepa!«

Spremila sem jo do kočije. Pozdravila je prijazno, sedla v voz in zopet oddrdrala v mesto. Jaz pa sem smuknila v hišo, razganila listič in čitala:

Cenjena gospodična!

Zelo mi je žal, da ne morem osebno govoriti z Vami. Na prigovarjanje svoje in Vaše prijateljice Anice se Vas drznem nadlegovati z naslednjo prošnjo: Prihodnji mesec namreč bode slavil moj stric svoj god in obenem tudi petdesetletnico svojega rojstva. Rada bi mu ob tem njegovem dvojnem prazniku iskreno čestitala. Ker pa jaz — žal — v takih rečeh nisem posebno izurjena, se obračam do vas s prošnjo, da mi blagovolite sestavite kaj primerne. Vam bo to

lahko, ker ste, kakor mi je zatrjevala Anica, jako nadarjena pesnikinja.

Za to prijaznost se Vam že naprej zahvaljujem in ostajam z odličnim spoštovanjem

Zorka J.

N. B. Povedala sem naslov Vaši služkinji, ki bo tako prijazna ter mi prinese Vaše pismo. . .

Sedaj pa le brž na delo! Hitro sestavim primerno čestitko, zvečer pa jo napišem in zapečatim. Tako pripravljeno jo vzamem drugo jutro seboj, ko sem peljala, kakor po navadi, — mleko v Ljubljano. V mestu oddam najprej mleko, potem pa hajdi iskat gospodično! Ker sem si naslov dobro zapomnila, sem kmalu našla njeno stanovanje. Ko sem vstopila, se je Zorka ravno pripravljala k zajutreku.

»O, Vi tukaj!« je vzkliknila ter mi stopila par korakov naproti. »No, kaj je rekla gospodična Manica?«

Namesto odgovora jej molče pomolim zavitek.

»Ah, torej že vse izgotovljeno,« pravi razveseljena ter seže po zavitku. — »Prosim, povejte gospodični, da se ji prav lepo zahvaljujem. No, pa saj se ji bom že še tudi pismeno zahvalila. Hvala lepa pa tudi Vam za vaš trud.« In stisnila mi je desetico v roke. —

Še isti dan sem pisala Anici, kako sem izpeljala stvar, ki mi jo je v svoji porednosti napravila. Seveda je potem Anica Zorki vse natanko in po pravici razložila, kajti par dni pozneje sem prejela od Zorke pismo, v katerem se mi prisrčno zahvaljuje za izkazano prijaznost, obenem pa me prosi oprostčenja, sklicujoč se na svojo nevednost in na Aničino hudomušnost. Končno je pristavila, da bo vedno shranila v prijaznem spominu pesnikinjo na — gnojišču ter jo pride posetit prav v kratkem.

In danes sem z Anico prav tako dobra prijateljica, kakor sem z Zorko!



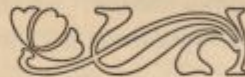
Alenka:

Naše blazine.

Blazinah izgubi perje ali puh mnogo svoje gorkote, ako ga nikdar ne osnažimo, neglede na to, da se nabere v perju tudi mnogo prahu in potu, kar je seveda nezdravo. Zato treba tudi perje od časa do časa osnažiti. Po nekaterih krajih ga snažijo v kotlih, pod katerimi treba prav malo zakuriti. Toplota potegne iz perja vso nesnago, ki ostane na dnu kotla. Seveda treba perje v kotlu večkrat pre-

mešati ter je paziti na to, da se kotel preveč ne razgreje in se perje ne opali.

Poznamo pa še drug način snaženja, ki je jako temeljit, a perja tudi ne pokvari. Nalij v banjo ali čeber zelo gorke milnice (žajfnice). Potem razparaj blazino, katere perje nameravaš osnažiti, približno za malo ped široko. Jemlji nato iz blazine puh in ga devlji v pripravljeno milnico. Če delaš na ta način previdno, ti perje prav nič ne leti po zraku. Premencaj ga v milnici, poberi ga nato z rešetom iz nje, odlij umazano vodo in nalij na perje sveže vode. To ponoviš lahko še enkrat. Nato iztisni puh in ga razprostri na rjuhi na solncu, kadar ni vetra, da se osuši. Tako osnaženo in posušeno perje, deni zopet v blazino, ki jo obesi potem še za par dni na prepih, da se puh gotovo dobro posuši. Ta vrsta snaženja je jako prikladna, ker opravljaš lahko to delo polagoma t. j. snažiš vsako blazino zase. Medtem ko se perje suši, pa lahko opereš prevleko, ako je to potrebno.



Manica:

Ob zibelki.

Oj zibelka,
srce v boli mi trepeče,
ko se spomnim davne sreče,
oj zibelka!

Oj zibelka,
kraj edini brez spoznanja,
brez težav in brez kesanja,
oj zibelka!

Oj zibelka,
v tebi mir božanski veje,
brez prevare, poln nadeje,
oj zibelka!

Oj zibelka,
ko sem tebe zapustila,
sreča mi je zatonila,
oj zibelka!

Oj zibelka,
sreče, ki je s tabo zášla,
več ne bom na svetu našla!
Oj zibelka!

Manica:

Kdaj?

Dobrodejni vetrič veje,
črne megle odpodí,
zlato solnce se prismeje,
v vsej krasoti se blišči.

Tudi v revnem srcu mojem
črne megle se podé,
kdaj pač, solnce, v svitu svojem
sevalo mi boš v srce?



K. P.:

Izlet v belo Ljubljano.

Draga in Ljubljana! Ah, koliko sladkih spominov mi budita ti dve imeni!

Polna spoštovanja gledam pred seboj prvo ponosno, veličastno, silno! S pravo ljubeznijo gledam v duhu drugo, krasno razvijajoče se in polno nade v lepšo boljšo bodočnost.

Slovesno nas je vabila pred letom prva, da vidimo in občudujemo nje sijaj in njeno moč. Ljubeznivo nas kliče sedaj druga, naj pridemo in vidimo njeno naravno krasoto in nje veliki duševni napredek.

Še vsa praznično razpoložena radi časnikarskega kongresa in vložitve temeljnega kamena Trubarjevemu spomeniku: že nam nudi bela Ljubljana drug redek užitek: razstavo »Otrok«.

Že pojem »razstava« nas mora mikati in zanimati, kajti ničevne in nevredne stvari se ne razstavljajo. Zato se nas je združilo »lepo« število tržaških Slovenk, da poletimo k razstavi v belo Ljubljano.

V najboljem razpoloženju in v sladkem razburjenju dospeli smo z brzovlakom v nedeljo ob 11. v Ljubljano. Na peronu nas je sprejelo veliko število odličnih ljubljanskih dam, na čelu jim gospa dr. Tavčarjeva in gospa Govekarjeva. Na ljubeznivem pozdravu gospe dr. Tavčarjeve se je zahvalila gospa Ponikvarjeva; a nato so se odpeljale udeleženke na pripravljenih vozeh v razstavo. Tukaj je pričakovala udeleženke gospa Zupančičeva.

Takoj na kolodvoru smo izročile tržaške Slovenke g. M. Govekarjevi dragocen fotografski album s svojimi slikami in s posvetilom in sicer v spomin na izlet 56 Slovenk II. vsesokol. zlet v Pragi l. 1907. Ta krasni in za nas vse velepučni izlet je aranžirala in vodila gospa Govekarjeva.

Celotni prvi vtisek razstave je tako prijeten, tako presenetljiv, da nehoté vzkliknemo: ah! — Vstopivšim, nam takoj pada v oči prelepa skupina gospice Podkrajškove, ki je s fino-umetniškim ukusom razstavila vsa letna in zimska oblačilca otrok: od nogavic pa do najmodernejših kimono-ogrtačev. Vsa skupina pa nam kaže pokrajino v zimi, vso zameteno s snegom; a ljubezniva otroka drčita po snegu tam daleč s hriba na sankah, ki puščajo za seboj vidno sled. Vsa čast gospici!

V tej dvorani je razstavil tudi g. Kunc jako fino izdelane deške in moške obleke; nadalje g. Šarc od domačih deklet izvršeno perilo za otroke od rojstva pa do 14. leta ter perilo najfinejše vrste. Lepo skupino tvori razstava dežnikov in solčnikov g. Vidmarja. Interesantna je izložba otroškega higijeničnega obuvala. Ugajajo nam zelo otroški klobuki g. Fr. Kovač. Jako fina je izložba klobukov in kožuhovine A. Krejči. Nič manje nam ne ugaja skupina izgotovljenih oblek za dečke in deklice Gričarja & Me-

jača. Jako zanimivi so kroji otroških oblek T. Hubmayer. V največje veselje in radost našim malim pa so razstavljene krasne punčike, da bi jih človek kar odnesel. Velika in lepa je tudi skupina igrač, ki jo razstavlja g. Dobrič.

Skupina XIII. nam nudi nešteto finih ročnih del: izložila Jager Toni.

Druga soba nam nudi nepregledno množino narodne in umetne vezenine, razstavil P. Magdič. Nekaj izrednega in dragocenega je higijensko urejena otroška soba najnovejšega sloga, izdelana v tovarni Naglas. Lepa in bogato opremljena skupina je zlatnina in srebrnina g. F. Čudnova, kakor tudi železno posodje, orodje in igrače Schneider & Verovšek.

Suho robo iz Ribnice razstavlja Pakič-Rohrman. Tu vidimo tudi domačo krakovsko in trnovsko obrt, izdelek g. E. Dobrletove; nadalje vidimo lončeno malo posodje pri Komendi, razstavlja g. Sadnikar. Fino čajno, dezertno in drugo pecivo razstavlja znana slaščičarna Zalaznik.

Prva skupina »higijena« obsega plakate, ki nam kažejo nalezljive bolezni; nadalje vidimo razne predmete, tikajoče se otroškega zobovja, gojenega in zanemarjenega. Hlavka razstavlja različne ortopedične aparate in bandaže. Ortopedični zavod J. Kajzelove kaže minijaturne aparate in procedure.

Druga skupina obsega redilna sredstva za otroke. Tretja skupina kaže dela otroških vrtcev in učila. Nadaljna skupina vsebuje izdelke šole in šolske potrebščine. Zanima nas jako VI. skupina, ki nam kaže razna učila za gluhoneme in razne izdelke, ženska ročna in deška ročna dela kakor rezbarstvo, lepenstvo, mizarstvo itd.

Do solz smo bile ginjene, ko smo zagledale izložbo zavoda za slepo deco v Zagrebu. Kako se ti revčki nauče čitati in pisati s pomočjo plošče Braillove pisave z iglo! Neverjetno se zdi, da zamorejo slepe deklice izvršiti tako lepa kvačkana dela, kakor druge pridne deklice.

Občudovale smo tudi modeliranje; in inako se nam je storilo, ko smo videle, kako so ti revčki napravili iz ilovice roke, gobe, košarice, mizice, stoličke i. dr.

Pozabiti ne smemo imenitne VIII. skupine, ki obsega mladinske spise in strokovna dela o vzgoji in varstvu otrok. Izredno fini so tudi moderni klavirji in druga glasbila. V pritličju pa sta dve sobi, napolnjeni z umetniškimi slikami in drugimi umetniškimi izdelki, ki jih razstavljajo gg. Gaspari, Globočnik, Kobilica, Perhavec, Rojic, Šantel, Smrekar, Vavpotič, Vesel, Zajec, Sever.

Po dveurnem hitrem ogledovanju prelepe razstave, ki je le v ponos in čast vsem Slovencem, osobito pa nje prirediteljicam, ljubljanskim Slovenkam, podale smo se v restavracijo »Narodnega doma«, kjer je bil pripravljen imeniten obed, na katerem se je razvilo ljubko, nepresiljeno kramljanje. Ob tej priliki je napil navzoči g. J. Štoka g. predsednici dr. Tavčarjevi in g. Govekar-

jevi, ki sta duša in glavna sila tako plodnosnega delovanja »Splošnega slovenskega ženskega društva«, ki je priredilo tako lepo, tako poučno in tako originalno razstavo z imenom »Otrok.«

Po obedu smo si ogledovali licej in višjo dekliško šolo, ki je opremljena z vsemi modernimi učnimi sredstvi. Tako nas je zanimala tudi »Mladika«, t. j. penzionat za učeče se deklice. Tu odsevajo čistota in red, udobnost in velika skrb, ki jo imajo za zavod gg. voditeljice. Resnično, zdelo se nam je, da smo v Pragi, kajti enake zavode in naprave videli smo tudi tam. A milejši in ljubši so nam ti, ki jih je ustanovilo slovensko ženstvo. Zato le pogumno naprej!

Nasprotnik mora pasti,
Naš sveti dom pa zrasti!

Jako zabaven je bil izlet v Švicarijo v senco stoletnih lip in mecesnev. Zvečer pa se je zbral cvet ljubljanskih gospa k prijateljskemu sestanku v »Ilirijo«, ki sta ga posetila tudi gledališki ravnatelj g. Govekar, g. dr. Ilešič in druga odlična gospoda.

Srce nam je bilo prepolno hvaležnosti do svojih premilih gostiteljic, zato se je v imenu vseh zahvalila g. Ponikvarjeva za prekrasne trenutke, ki smo jih preživeli, v tako divnem sporazumevanju.

Tako je minul zopet eden onih znamenitih dni, polnih doživljajev in vtisov, neizbrisnih spominov.

Vsakateri naj bo žal, da je zamudila to prelepo priliko ter naj porabi čas, kajti razstava traja do 4. oktobra. Ne odlašajmo in ne bodimo neodločne, ko gre za našo naobrazbo, naš napredek, naš blagor in korist celokupnega naroda našega!

Spomin na ta prekrasni dan ostane nam globoko vtisnjen v srce: ker smo videle tolik napredek in razvoj predragih posestrim ljubljanskih in radi njihove izredne ljubeznivosti in gostoljubnosti, ki je posebljena v dični g. Pfeiferjevi. Upajmo, da nas bo ta naš prvi sestanek bolj in bolj zblíževal in tesneje vezal k skupnemu delovanju. Nas ne smejo ločiti razlike mišljenja, ne geografična, ne politična meja! Mi smo le Slovenke, ponosne na svoj rod in svoj krasni dom, vedno pripravljene za žrtve vse v čast in rast našega milega naroda!



Iz ženskega sveta.

Trgovska in obrtna zbornica in žen. volilna pravica. Pri nas imajo v trgovski in obrtni zbornici ženske pač pravico voliti, vendar samo s pooblastili, oz. podpisati se mora na njih volilne listine moški kot njihov zastopnik, voditelj, varuh, ali kaj. Torej imeti morajo figuranta. Na Hrvatskem se je to vprašanje rešilo nedavno ugodno za ženstvo. Rešilo se je s sle-

dečo vladino naredbo: Ker je nastalo vprašanje, ali ima ženska volilno pravico v trgovski in obrtni zbornici, je razvidno iz zakona od l. 1868, ki pravi, da v trgovskih in obrtnih zbornicah ni razlike med moškimi in ženskimi trgovci oz. obrtniki; zato tudi ni vzroka, da bi se kratila trgovkam in obrtnicam vol. pravica, ako plačujejo določeni davek. Na Hrvatskem imajo torej trgovci in trgovke v trgovski in obrtni zbornici iste pravice.

Mednarodni ženski kongres. Začetkom preteklega meseca je bil otvorjen v Ženevi mednarodni ženski kongres. Predsednica mu je bila znana prvoboriteljica lady Aberdeen, soproga irskega podkralja. Prišle so zastopnice iz severne Amerike, Argentinije, Novega južnega Walesa, Tasmanije ter sploh iz vseh krajev sveta. Te delegatke so zastopale pet milijonov organiziranih žensk. Prve seje so bile posvečene večinoma internim stvarem; potem pa so prešle zborovalke k glavnim točkam kongresa, namreč k vprašanju o ženski volilni pravici in o zabranjevanju tuberkuloze. Naslednji kongres bo l. 1909 v Torantu ter bodo pri tej priliki velike slavnosti v Onebachu in Montrealu.

Mestni dekliški licej v Ljubljani ima v I. razredu 43 gojenk, v II. razredu 44, skupaj torej 87 gojenk.

Mestna višja dekliška šola v Ljubljani. Sprejetih je bilo 232 gojenk in sicer šteje I. a razred 51, I. b 50, II. a razred 32, II. b 35 in III. razred 39 učenk. Pedagoški tečaj poseča 25 gojenk.



Draga Milka!

Hudi časi so prišli nad belo Ljubljano. Človek pred tujci niti za svoje življenje ni več varen. Krivično in brezsrčno postopanje vladnih in vojaških krogov je tako razburilo tudi najmirnejše ljudi, da danes sami ne vedo, kaj delajo. Kaj nam je bilo treba vsega tega?! Če bi bili Slovenci od vsega začetka zavednejši in bi se bili oklepali vedno in povsod le svojega, bi gotovo danes ne bilo prišlo tako daleč. Toda preveč popustljivi smo bili doslej. Brezbrižno in malomarno smo držale križem roke, ko so se razgovarjale naše tovarišice v tujem jeziku, ko so odgajale svoje otroke v nemškem duhu in so podpirale tuje prodajalne, obrtvalnice in tovarne z nakupovanjem blaga. Pitali smo gada, ki nas zdaj pika! Dobile smo plačilo za to svojo malomarnost. Tujec, ki je živel od naših žuljev, se je obrnil proti nam. Dobile smo udarce, ki se ne zacelijo nikdar več, nego nas bodo vedno in vedno spominjali: »Svoji k svojim!« Ne nosi težko prisluženega denarja tja, kjer so Te topli, so Te ranili na najobčutljivejšem mestu, v narodni časti! Sedaj bo menda tudi Tvoja sosedna bolj razumela moj opomin, naj vendar kupuje za svojo družino le pri Slovencih ter naj uporablja le slovensko Cirilovo in Zvezdno cikorijo l. jugoslovanske tovarne kavinih surrogatov v Ljubljani, ter naj v ničemer ne podpira tujca!

Sveta dolžnost nas vseh je, da kličemo vedno iznova: Spominjajte se Ptuja in podpirajte le svoje!

Pozdravlja Te Tvoja

Angela.

